

LIBRIS

We know
books

DOAMNA DALLOWAY

**VIRGINIA
WOOLF**

Traducere din limba engleză
ALEXANDRU MACOVESCU

LITERA

București

Doamna Dalloway spuse că va cumpăra ea florile. Pentru că Lucy avea destule treburi de făcut.

Ușile trebuiau scoase din balamale, veneau oamenii de la Rumpelmayer. Iar apoi, se gândi Clarissa Dalloway, ce dimineață... Parcă dăruită anume ca să scoată copiii la plajă.

Ce bucurie! Ce plonjon în adânc! Căci așa i se păruse mereu când, cu un scârțâit slab al balamalelor, pe care îl auzea și acum, deschidea ușile de sticlă de la Bourton și se afunda în aerul de afară. Ce proaspăt, ce calm, mai liniștit decât acesta,

firește, era aerul dis-de-dimineată; ca lovitura ușoară a unui val; ca sărutarea unui val; răcoros și pătrunzător, și totuși (pentru o fată de optsprezece ani, cât avea ea atunci) solemn, simțea ea, stând la fereastra deschisă, ca și cum ceva îngrozitor urma să se întâmple; uitându-se la flori, la copacii din care se desprindea aburul, la ciorile care se înălțau și coborau pe cer; stând în picioare și uitându-se, până când Peter Walsh i-a zis: „Meditezi printre legume?“ – oare asta o întrebase? – „Îmi plac mai mult oamenii decât conopidele“ – asta să fi fost? Trebuie să i-o fi spus la micul-dejun, când ieșise pe terasă, Peter Walsh. Avea să se întoarcă din India într-una dintre acele zile de iunie sau iulie, uitase data precisă, pentru că scrisorile lui erau groaznic de plictisitoare; nu-și putea aminti decât vorbele lui de duh, ochii, briceagul, zâmbetul, țâfna și, acum că milioane de alte lucruri dispăruseră în negura timpului – ce ciudat era! –, doar câteva remarci de felul acesta despre verze.

Se opri un pic pe trotuar, așteptând să treacă furgoneta de la Durtnall. O femeie încântătoare, își zise Scrope Purvis, căruia i se părea (cunoscând-o așa cum îi cunoști pe oamenii cu care ești vecin în Westminster) că are ceva de pasăre, de gaiță cu pene albastre și verzi, strălucitoare și sprintenă,

deși avea peste cincizeci de ani și era foarte palidă după boală. Stătea cocoțată acolo, nevăzându-l niciodată, așteptând să treacă strada, ținându-se foarte dreaptă.

După ce ai trăit în Westminster – câți ani? peste douăzeci? – simți, în mijlocul traficului sau în toiul nopții, Clarissa era sigură, o liniște ciudată sau o anume solemnitate înainte să bată Big Ben, un fel de oprire în loc a timpului, greu de descris, un suspans (dar poate era doar inima ei, afectată, se pare, de gripă). Acolo! Începe! Mai întâi o atenționare muzicală, apoi ora, irevocabil. Cercurile de plumb se dizolvau în aer. Ce proști suntem, se gândi ea, traversând Victoria Street. Căci numai Cerul știe de ce o iubim așa, de ce o vedem așa, ne-o aranjăm așa, ne-o construim sau distrugem, o recreăm în fiecare clipă; dar cele mai umile, cele mai vitregite ființe din lume, care stau în pragul ușilor (bând până ajung o ruină) fac exact același lucru, și asta nu se poate rezolva, era sigură, printr-o lege dată de Parlament, din același motiv: iubesc viața. În ochii oamenilor, în mersul lor avântat, tropăit sau lent, în zbierete și zarvă, în trăsuri, automobile, omnibuze, furgonete, în oamenii-reclamă care înaintau legănându-se ori târșându-și picioarele, în fanfară și flașnete, în triumful și zumzetul din cântecul straniu intonat de

vreun avion din înaltul cerului era tot ce iubea ea: viața, Londra, această clipă din iunie.

Pentru că era mijlocul lui iunie. Războiul se terminase pentru toți, cu excepția unora ca doamna Foxcroft, care ieri-seară, la ambasadă, se dădea de ceasul morții pentru că acel tânăr chipeș fusese ucis, iar acum vechiul Manor House urma să-i revină unui văr; sau ca Lady Bexborough, despre care se spunea că inaugurase un bazar de binefacere ținând în mână telegrama care o anunța că John, fiul ei preferat, căzuse pe câmpul de luptă. Dar se terminase, slavă Cerului, se terminase. Era luna iunie. Regele și regina erau la palat. Și peste tot, deși era încă așa devreme, se auzeau tropot, zarvă de ponei în galop, bătăi de crose de crichet; erau lorzi, Ascot, Ranelagh și tot restul, învăluiți în atmosfera gri-albăstruie a dimineții care, pe măsură ce ziua înainta, avea să-i relaxeze și să-i scoată pe pajiști și terenuri pe poneii cei săltăreți, ale căror picioare din față abia atingeau solul, că și porneau ca vântul; pe tinerii agitați și pe fetele surâzătoare în rochii transparente de muselină care, chiar acum, la această oră, își plimbau câinii ridicoli, numai blană, după ce dansaseră toată noaptea; și chiar acum, la această oră, bătrânele văduve distinse și discrete treceau vâjâind în automobilele lor, cu

nu se știe ce treburi; vânzătorii își aranjau aferăți în vitrine bijuteriile false și diamantele, frumoasele broșe verzi ca marea, în monturi din secolul al XVIII-lea, ca să-i tenteze pe americani (dar trebuia să facă economii, nu să cumpere aiurea cadouri pentru Elizabeth), iar ea, de asemenea, care iubea aceste lucruri cu o pasiune pe cât de absurdă, pe atât de statornică, întrucât cei din neamul ei fuseseră curteni pe vremea regilor George, avea să aprindă toate luminile din casă, să dea o serată. Dar, când intră în parc, ce tăcere, ceață și murmur; rațe fericite pluteau alene pe apă; păsări înfoiate mergeau legănându-se; și cine se îndrepta spre ea, cu spatele la clădirile guvernului, ducând în mână cât se poate de corespunzător o servietă cu blazonul Casei Regale? Cine, dacă nu Hugh Whitbread, vechiul ei prieten – admirabilul Hugh!

– Bună dimineața, Clarissa! spuse Hugh, pe un ton prea ceremonios, căci se cunoșteau de copii. Unde te duci?

– Îmi place să mă plimb prin Londra, zise doamna Dalloway. E cu siguranță mult mai plăcut decât să te plimbi la țară.

Tocmai veniseră – din nefericire – să consulte niște doctori. Alți oameni veneau să vadă tablouri, să meargă la operă, să-și scoată fiicele în lume,

dar familia Whitbread venea „să consulte doctori“. De nenumărate ori o vizitase Clarissa pe Evelyn Whitbread la vreun sanatoriu. Iar era Evelyn bolnavă? Evelyn nu se simțea bine, spuse Hugh, sugerând printr-o strâmbătură și prin înfoierea trupului său viril, foarte arătos și bine făcut, înveșmântat fără cusur (era întotdeauna prea bine îmbrăcat, dar probabil că așa și trebuia să fie, dat fiind slujba lui mărunță de la Curte), că soția lui suferă de o boală internă, nimic serios, ceva ce Clarissa, ca o veche prietenă, trebuia să înțeleagă fără să-i mai spună el. A, da, sigur că înțelegea; ce necaz; și se simți impresionată ca o soră, dar și ciudat de conștientă că nu-i stătea bine pălăria. Nu era o pălărie potrivită pentru o plimbare matinală, nu? Căci întotdeauna Hugh, acel Hugh, care acum se grăbea, ridicându-și pălăria exagerat de sus și asigurând-o că arată ca o fată de optsprezece ani și că va veni, desigur, la serata ei, Evelyn a tot insistat, doar că puțin mai târziu, după petrecerea de la palat, la care trebuia să-l ducă pe unul dintre băieții lui Jim – o făcea să se simtă un pic prostuță, copilăroasă. Era totuși atașată de el, parțial pentru că îl cunoștea de atâta timp și pentru că îl credea băiat bun în felul lui, însă pe Richard îl călca pe nervi, iar Peter Walsh n-o iertase nici până acum că îl plăcuse.

Își amintea scenă după scenă cele întâmplăte la Bourton – Peter furios; desigur, Hugh nu-i ajungea nici la degetul mic, dar nu era nici imbecil, cum îl considera Peter, nici superficial. Când bătrâna lui mamă îl ruga să nu mai vâneze sau s-o ducă la Bath, el așa făcea, fără să protesteze câtuși de puțin; nu era deloc egoist, dar să spui, ca Peter, că n-avea nici inimă, nici cap, nimic altceva decât manierele și buna-creștere ale unui gentleman englez, astea erau doar cuvinte rostite la mânie de dragul ei Peter. Putea fi insuportabil, putea fi condamtabil, dar era minunat să te plimbi cu el într-o dimineață ca aceasta.

(În iunie nu mai rămăsese nici un mugure neînfrunzit. Mamele din Pimlico își alăptau pruncii la sân. Marina trimitea mesaj după mesaj Amiralității. Arlington Street și Piccadilly păreau să încălzească și aerul din parc și să-i înalțe frunzișul strălucitor pe aripile acelei vitalități divine pe care o iubea Clarissa. Să danseze, să călărească, ce mult îi plăcuseră toate acestea.)

Ea și Peter puteau să stea despărțiți sute de ani; ea nu-i scria niciodată, iar scrisorile lui erau seci; dar deodată i se ivea gândul: „Dacă ar fi cu mine aici, ce-ar spune?” – unele zile, unele priveliști i-l aduceau în minte în liniște, fără amărăciunea de

altădată; ceea ce poate că era răsplata pentru că iubise oamenii; se întorceau în mijlocul parcului St. James într-o dimineață frumoasă, chiar așa. Dar Peter – oricât de frumoasă ar fi fost ziua, oricât de frumoși ar fi fost copacii, iarba și fetița îmbrăcată în roz – nu vedea nimic din toate acestea. Și-ar fi pus ochelarii dacă i-ar fi cerut-o ea. S-ar fi uitat. Pe el îl interesa soarta lumii; muzica lui Wagner, poeziile lui Pope, firea oamenilor și defectele ei. Cum o mai certa! Cum se mai contraziceau! Ea urma să se mărite cu un prim-ministru și să-și primească oaspeții în capul scării; îi zicea că va fi o gazdă fără cusur (asta o făcuse să plângă în camera ei), avea calități de amfitrioană perfectă, spunea el.

Așa că și acum ar fi discutat cu el în contradictoriu în parcul St. James, tot ar fi încercat să-l convingă că procedase corect – și n-avusese de ales – neluându-l pe el de bărbat. Căci într-o căsnicie trebuie să existe un pic de toleranță, un pic de independență între doi oameni care trăiesc zi de zi în aceeași casă; ceea ce Richard și ea își acordau reciproc. (De pildă, unde era el în dimineața aceasta? La vreun comitet, nu-l întreba niciodată la care.) Dar lui Peter trebuia să-i spună totul, să-i explice. Și era insuportabil, iar când s-a ajuns la scena din grădinița de lângă izvor, a trebuit s-o rupă cu el,

altfel era convinsă că amândoi ar fi fost distruși, dărâmați; deși purtase ani de zile o săgeată înfiptă în inimă, care îi scormonea durerea, chinul; și apoi momentul acela groaznic de la concert, când cineva i-a spus că el se însurase cu o femeie pe care o întâlnise pe vaporul spre India! Nu trebuia să uite niciodată toate acestea! Rece, crudă, mironosiță, așa o numise. Niciodată nu avea să înțeleagă cât o iubea. Dar acele indience probabil că înțelegeau – prostuțe, drăguțe, ușuratece, fără minte. Îl compătimitise degeaba. Pentru că era fericit – o asigura el –, foarte fericit, cu toate că nu făcuse nimic din ceea ce vorbiseră; își ratase întreaga viață. Încă o înfuria acest gând.

Ajunsese la porțile parcului. Se opri o clipă din mers, uitându-se la omnibuzele din Piccadilly.

Acum n-ar mai fi spus despre nimeni de pe lume că e așa sau altfel. Se simțea foarte tânără; și totodată nespus de bătrână. Trecuse prin toate, ca un cuțit; dar, în același timp, rămânea o simplă spectatoare. Când se uita la trăsuri, avea mereu senzația că e undeva în afară, departe, la mare, și singură; avusese tot timpul sentimentul că e foarte, foarte periculos să trăiești, fie și o singură zi. Nu că s-ar fi considerat deșteaptă sau ieșită prea mult din comun. Cum se descurcase în viață cu bruma de

cunoștințe dobândite de la Fräulein Daniels, nici nu-i venea să se gândească. Nu știa nimic; nici o limbă străină, nici un pic de istorie; acum abia dacă mai citea vreo carte – doar memorii, în pat; în ciuda acestor lucruri, totul i se părea fascinant; toate din jurul ei; trăsurile care treceau; și nu avea să mai spună despre Peter sau despre ea însăși că este așa sau altminteri.

Singurul ei dar era faptul că reușea să cunoască oamenii din instinct, se gândi reluându-și drumul. Dacă era într-o cameră cu cineva, începea să se zbârlească precum o pisică, sau să toarcă. Devonshire House, Bath House, casa cu papagalul de porțelan, pe toate le văzuse luminate feeric; și își amintea de Sylvia, de Fred și de Sally Seton – așa de mulți oameni; și că dansase toată noaptea; și căruțele trecând greoaie pe lângă piață; și cum se întorsese cu mașina prin parc. Își aducea aminte că aruncase odată un șiling în Serpentină. Dar toată lumea își amintea; ce îndrăgea Clarissa era ceea ce se afla aici, acum, în fața ochilor ei; doamna grasă din trăsură. Conta oare, se întrebă, îndreptându-se spre Bond Street, conta oare că toate acestea aveau să înceteze inevitabil pentru ea; că toate trebuiau să meargă înainte fără ea; detesta faptul că moartea pune capăt la toate, sau nu era cumva o consolare?